

postbelice (cu atât mai mult cu cât, în ultimii lor ani de viață, unii dintre aceștia au apucat să-și lase amprenta pedagogică asupra tinerilor de azi). De aceea, faptul că raportările directe la Enescu sunt cu greu sesizabile în muzica românească recentă nu semnifică nicidecum vreo răzvrătire juvenilă împotriva stabilității canonice, ci pur și simplu efectul firesc al unui fel de suprasaturație admirativă: ilustrului părinte fondator i se acordă întotdeauna respectul cuvenit, ba chiar și afecțiune, însă fundarea unei întregi concepții creatoare pornind de la coordonatele gândirii sale nu mai pare un demers viabil, nu imediat după ce compozitori de prim rang au făcut-o deja în moduri inconfundabile.

De asemenea, este la fel de limpede faptul că, pentru majoritatea tinerilor compozitori români de astăzi, enunțarea programatică a unui anumit „specific național” nu mai reprezintă o atitudine la fel de centrală precum în deceniile trecute. Ceea ce nu înseamnă neapărat lipsă de patriotism. Din contră, asumată cu bună-credință și mândrită cu bun-simț etic și estetic, afirmarea apartenenței la un spirit al locului poate reprezenta în continuare o soluție creatoare la fel de atractivă și viabilă ca oricare alta.

Beneficiind de formarea lor într-o lume ce se vrea cât mai deschisă, în care persoanele, ideile și manierele să circule și să comunice cât mai nestingherite de granițele naționale, tinerii compozitori români se raportează mai destins, mai firesc la însemnătatea fondului identitar românesc. Cu adevărat, ei nu mai par bântuiți de acel complex de inferioritate culturală care a acompaniat la fiecare pas ambițiile de afirmare a României moderne; fără să se mai simtă prinși între „Scila” necesarei sincronizării cu standardele occidentale și „Caribda” la fel de necesarei păstrării a unei esențe autohtone, ei pur și simplu se străduiesc să se exprime prin mijloacele proprii, căutând să-

Irinel Anghel

foto: Bogdan Nica

și asume cât mai dezinvolt curajul unei voci personale, eliberate de orice inhibiții sau constrângeri ideologice.

Totodată, ei sunt perfect conștienți de faptul că această valorificare a autenticității individuale este posibilă nu numai ca urmare a pulverizării stilistice pe care lejeritatea relativismului postmodern a produs-o la nivel global, dar și datorită tradiției componistice deja consistente care le stă în spate și care i-a format sau măcar le-a oferit încrederea să se auto-formeze în acest spirit liber. Căci nu e puțin lucru să te știi parte a unei școli românești de compoziție solide, care a reușit să se maturizeze într-un timp ultrascort, impulsivă de fășnirea unui geniu precum George Enescu care, după cum revelator afirma Cornel Țăranu într-un interviu acordat în 2000 lui Oleg Garaz, „a rezolvat faza romantică, faza neoclasică și faza națională a unei muzici în decurs de 70 de ani de viață sau de 55 de ani de activitate”.

Ce-i drept, nici nu poate fi identificată în prezent suveranitatea vreunui alt criteriu axiologic care să ajute la validarea creațiilor artistice. Dar, ca să fim sinceri, ar fi oare dezirabilă sau cu adevărat utilă identificarea unui asemenea criteriu? Căci, după cum afirma Sergiu Celibidache referitor la interpretarea muzicii, și în compoziție „există un singur «da»”, iar acela nu pare să fie altceva decât luarea în posesie a unei voci personale, izvorâte din cea mai adânc îngropată necesitate.

Desigur, nimic mai dificil, nimic mai indefinibil. Totuși, parcă niciodată creatorul nu s-a pomenit lăsat de capul lui într-o asemenea măsură ca în prezent, când proliferarea fertilă a mijloacelor de exprimare, circulația globală și nestingherită a vocabulelor, deschiderea dezinhbată a viziunii istorice a luat o amploare cum nu s-a mai pomenit în nicio altă epocă trecută. Parcă niciodată creatorul nu a fost într-atât de liber să-și caute, după propriile puțințe și preferințe, poteca autenticității proprii, să creeze fără nicio presiune a vreunui comandament estetic general, să foreze în acea adâncime numai de el știută, anume în profilul stilistic individual care nu e altceva decât fizionomia propriului spirit, necesara libertate de a fi în acord cu sine însuși. Parcă niciodată exigențele critice și receptoare cu care e întâmpinat orice creator nu s-au limitat într-un mod atât de decisiv la această minimală – și totuși cardinală – cerință:

„Fii tu însuși. Nu trăi cu teama că vecinul îți este sau nu superior. Dacă ai ceva de spus, spune așa cum poți – și va fi bine! Dacă n-ai nimic de spus, atunci taci – nici asta nu va fi rău!” (George Enescu)

Vlad VĂIDEAN

Ziua cu trei ceasuri altfel

Ca și în ediția precedentă a Festivalului George Enescu, Programul “București Creativ” a permis organizarea în luna septembrie a unor evenimente artistice alternative, între care *Ziua cu trei ceasuri altfel* de Irinel Anghel, derulată la Muzeul Național George Enescu, s-a înscris ca reper incitant.

Publicul a avut ocazia de a întâlni în data de 16 septembrie, 30 de artiști (muzicieni, dansatori, sculptori, pictori, artiști video, actori, poeți) într-un proiect amplu care a durat 3 ore. *Primul ceas altfel* s-a desfășurat sub forma unei expoziții-târg de artiști și acte performative în curtea și interiorul muzeului, având un titlu care te lămurea și te încurca deopotrivă: *PerformEXPO cu GPS și Dada Feng Shui*. Muzicieni în ghivece, busturi vorbitoare într-o *Rotondă a Scriitorilor*, artiști-copaci, o statuie a libertății care mergea cu spatele, o madonă cu care erai invitat să te fotografiezi într-un “altar de casă – tablou electric”, un performer cu mască de cal ce ascuțea creioane, un dirijor al prafului care ieșea din șlefuirea unei plăci de lemn pe care scria “SUNET”, o dansatoare care a umplut curtea muzeului cu pantofi sunt doar câteva dintre rezultatele unei imaginații creatoare luxuriante, chiar excesive.

În *al doilea ceas altfel*, Irinel Anghel l-a invitat pe Nicolas Simion pentru un concert în format de... *PAROT* – o variantă a Tarotului, cu “ghicit” în partituri muzicale. *Ultimul ceas* a venit cu o experiență puternică, greu de anticipat: un *ArtSPA* ce s-a dovedit tentant, intrigant, paradoxal și până la urmă fascinant, așa cum a lăsat să se înțeleagă reacția finală a publicului ce nu mai părăsea sala Cantacuzină. Spectatorii au fost pregătiți pentru o sesiune de relaxare și, ca la intrarea

într-un SPA, au primit bonete, halate, papuci, măști albe, beneficiind continuu de un tratament performativ-senzorial (tactil, olfactiv, gustativ), de o instalație video hipnotică și de un... concert de *noise ultra-experimental* susținut de o formație pe care Irinel Anghel și-a creat-o în ultima vreme (voce, chitară electrică, saxofon, live electronics). Contrastul dintre pregătirea de relaxare și un concert de *drone-noise extrem* a venit clar cu un mesaj ironic, cu o înțepătura la adresa "ecoculturii", a "artei-bio" – cea care ar trebui să te relaxeze, să îți livreză plăcere, să te facă să te simți bine. Întregul proiect s-a dezvăluit de fapt în acest ultim ceas, ca fiind o formă de ironie artistică ce pune în discuție naivitățile new-age-iste și pseudo-nevoile pe care omul contemporan le are în contact cu arta.

La Irinel Anghel aparența nu coincide cu fondul. Uneori diferențele se revelează brusc, surprinzător, alteori ele rămân ascunse în creații ce își sabotează intenționat suprafața cea ușor de văzut, tentantă, ademenind din chiar interiorul lor, din miezul lor *ne-văzut*.

Irinel Anghel se joacă "de-a Dumnezeu" creând lumi și experiențe cu multe niveluri de pătrundere. Partenerii ei sunt valori umane și artistice prinse într-un angrenaj ce pare a fi rodul unui "masterplan" la care puțini au acces. Dar asta nu îi împiedică pe spectatori să-și trăiască experiențele cu curiozitate și implicare, intrând fără să știe în opera de artă ce nu mai are astfel margini delimitând teritoriul realității de ficțiune.

Din *Ziua cu trei ceasuri altfel* puteai pleca cu un oarecare disconfort intelectual. Pentru că umorul situațiilor absurde, suprarealiste declanșate de Irinel Anghel a depășit până la final faza de amuzament, lăsându-te cu cel puțin câteva întrebări profunde, unele incomode.

Muzeul Național George Enescu trebuie lăudat pentru deschiderea de a invita din când în când și evenimente "altfel".

Sebastian DUNĂ

Into My GongSelf

Miercuri, 20 septembrie, ora 18: afară, furtuna este pregătită să înceapă...dar noi, cei care am ales să intrăm în Aula Palatului Cantacuzino, am intrat deja într-un univers paralel, unul din locurile unde, pe parcursul unei ore, sunt pregătite să se întâlnească magia și creația. Ideea lansată anul acesta de către proiectul "București Creativ" a fost de a descoperi, în interiorul nostru, o altă dimensiune, a unei perspective încă neexplorate. Iar ritualul spectacular conceput de compozitoarea **Mihaela Vosgian** sub titulatura *Into My GongSelf* și-a propus, într-o formulă interactivă, să provoace această comunicare cu eul interior printr-o deschidere către zona *trans-realului* arhetipal. Noua orientare estetică – și spirituală – fondată de Mihaela Vosgian, își propune "o reiterare a funcțiilor primordiale ale artei" – ritualică, cathartică, extatică și terapeutică, autodescoperirea tipului de realitate trans-personală rezultând "din extinderea conștiinței prin tehnici spirituale, inclusiv cele de visare lucidă".

Călătoria spirituală căreia am fost chemați să ne alăturăm a pornit de la contactul vizual cu instalația artistului plastic **Raluca Ghidenu**, asamblată din sculpturi integrate cu instrumente ritualice reale, precum gongurile, bolurile (de cuarț și cristal) și cu alte instrumente tradiționale. Formele-icorn – decupate în metal sau desenate pe lemn – înfățișând jumătăți/bucăți de personaje feminine care își caută întregul,

proiecții imaginative ale regăsirii și redefinirii, ale "închisorii" în care ne aflăm. Pe lângă instrumentele propriu-zise – gongurile și bolurile, sculpturile au devenit ele însele surse sonore, prin intermediul vibrației și reverberației materialului din care au fost construite, îndeplinindu-și rolul de a facilita, prin transferul energetic interactiv, posibilitatea activării "maestrului" nostru interior și alinării cu Sinele.

Sugestivului *ground* vocal-instrumental aparținând **Mihalei Vosgian** și lui **Armine Vosgian** i s-a adăugat dansul **Liliane Iorgulescu**, concepția particulară a mișcărilor răspunzând necesității de a uni elementele vizuale și acustice într-un tot integrator. Fuziunea, prin sunet și mișcare, a fragmentelor identitare (părți de trup surprinse în diferite ipostaze) aparținente personajelor imaginate a reliefat atracția către fenomenologia unității primordiale

Spectacolului-ritual i-a urmat lansarea CD-ului cu același nume, pertinent comentat de către compozitorul **Octavian Nemescu** și criticul de artă **Marina Roman**; punctele lor de vedere au pus în lumină câteva din cele mai importante

Liliana Iorgulescu, Mihaela Vosgian, Raluca Ghidenu, Armine Vosgian

motivații ale acestui dorit demers de "curățare" spirituală – o practică de stare asociată celei de meditație dinamică, benefice tentativei de purificare interioară. Concluzionând, compozitoarea **Mihaela Vosgian** a promis că va reitiera, într-un proximo eveniment, această sesiune de gonguri cuplată cu cea de meditație dinamică, tehnici ce impulsionează practic procesul intuitiv, mult visat, al autovindecării.

Loredana BALTAZAR

Restituiri și reconstituiri

Ceea ce ar fi trebuit să se articuleze ca un eveniment cu virtuți clarificatoare pentru relevarea existenței melosului popular românesc, transformat în creațiile a doi mari compozitori ai secolului al XX-lea, **Béla Bartók** și **George Enescu**, intitulat „Bartók–Enescu – schițe de compoziție” (titlu inserat atât în programul Festivalului „George Enescu”, cât și pe afișele manifestării, desfășurate sâmbătă 9 septembrie 2017), s-a dovedit, pentru publicul prezent în *Studioul Horia Bernea* al Muzeului Țăranului Român, a fi o „cântare” articulată doar pe o singură „voce”. Aceasta a fost datorată în exclusivitate excelentului grup muzical maghiar **Muzsikás**, dar s-a concentrat exclusiv asupra muzicilor tradiționale performate, cândva, de românii, ungurii, rutenii, românii și slovacii pe care **Béla Bartók** i-a cunoscut, i-a apreciat și le-a înregistrat „zicerile” vocale și instrumentale, în